II

*(Az EK-Szerződés/Euratom-Szerződés alapján elfogadott jogi aktusok, amelyek közzététele nem kötelező)*

# HATÁROZATOK

# BIZOTTSÁG

## A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

**(2007. november 20.)**

**az Olaszország által a ThyssenKrupp, a Cementir és a Nuova Terni Industrie Chimiche részére nyújtott, C 36/A/06 (ex NN 38/06) számú állami támogatásról**

*(az értesítés a C(2007) 5400. számú dokumentummal történt)*

**(Csak az olasz nyelvű szöveg hiteles.)**

**(EGT-vonatkozású szöveg)**

(2008/408/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután felhívta az érintetteket, hogy az említett cikkek alapján tegyék meg észrevételeiket [1], és ezen észrevételek figyelembevételével,

mivel:

### I. ELJÁRÁS

(1) A C 13/06 (ex N 587/05 – Kedvezményes díjak nagyfeszültségű villamos energiát használó, szardíniai társaságok villamos energiával történő ellátása tekintetében) számú ügy keretében a Bizottság tudomást szerzett két, kedvezményes villamosenergia-díjat biztosító támogatás meghosszabbításáról. A meghosszabbítás a 2005. május 14-én 80. számú törvénnyé (a továbbiakban: 80/2005 törvény) alakított, 35/2005 törvényerejű rendelet 11. cikkének (11) bekezdése alapján történt, és azt a Bizottság előzetes értesítése nélkül hajtották végre. A kedvezményezettek az alumíniumgyártással foglalkozó Alcoa, illetve a Terni társaság három jogutód vállalata, a Terni Acciai Speciali, a Nuova Terni Industrie Chimiche és a Cementir (a továbbiakban: Terni-jogutód társaságok) voltak.

(2) A Bizottság 2005. december 23-i levelében információkat kért az olasz hatóságoktól, és azok a 2006. február 24-i levélben válaszoltak. Az olasz hatóságok 2006. március 2-i és április 27-i levelükben további információkkal szolgáltak.

(3) A Bizottság 2006. július 19-i levelével tájékoztatta Olaszországot arról, hogy mindkét támogatás tekintetében az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdésében megállapított eljárás megindításáról döntött (C-36/06 ügy).

(4) Az eljárás megindításáról szóló bizottsági határozatot közzétették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* [2]. A Bizottság felkérte az érdekelt feleket a kérdéses intézkedésekkel kapcsolatos észrevételeik benyújtására.

(5) Olaszország 2006. október 25-i levelében nyújtotta be észrevételeit. A 2006. november 9-i és december 7-i levélben kiegészítő információkat küldtek.

(6) A Bizottság az érdekelt harmadik felektől érkezett észrevételeket továbbította Olaszország számára további észrevételek megtétele céljából. Olaszország észrevételei 2006. december 22-én érkeztek meg.

[1] HL C 214., 2006.9.6., 5. o.

[2] Lásd 1. lábjegyzet.

(7) A Bizottság 2007. február 20-i levelében további információkat kért, amelyeket az olasz hatóságok 2007. április 16-i, május 10-i és május 14-i levelükben küldtek meg.

(8) Az ügyet 2007. szeptember 18-án két részre bontották, amelyek közül az A. rész a Terni társaság felosztásával létrejött három társasággal (a Terni-jogutód társaságok), a B. rész pedig az Alcoával volt kapcsolatos. E határozat kizárólag a kedvezményes díjaknak a Terni jogutód-társaságai javára történő meghosszabbítására vonatkozik.

(9) Az ügynek az Alcoával kapcsolatos részét érintő levélváltást e határozatban nem idézzük.

## II. AZ INTÉZKEDÉS RÉSZLETES LEÍRÁSA

(10) A 80/2005 törvény 11. cikkének (11) bekezdése az általános villamosenergia-díjak csökkentésére vonatkozó két intézkedés időbeli hatályának meghosszabbításáról rendelkezik. A két eltérő jellegű és külön kezelendő intézkedés kedvezményezettje egyrészt az Alcoa alumíniumgyártó társaság, másrészt a Terni társaság három jogutódja.

*Az eredeti intézkedés és annak első meghosszabbítása*

(11) Olaszország az 1962. december 6-i 1643. számú törvénnyel (a továbbiakban: az államosításról szóló törvény) államosította villamosenergia-ágazatát. A törvény értelmében Olaszország meglévő villamoserőműveit az újonnan létrehozott, ENEL nevű állami tulajdonú társaság számára adták át, amely monopóliumot kapott a villamos energia előállítása, elosztása és az áramszolgáltatás terén.

(12) Az államosítás idején a Terni társaság állami tulajdonban lévő, acél, vegyi anyagok és cement gyártásával foglalkozó társaság volt. Az állam az IRI nevű állami holding és az állami kézben lévő Finsider-csoport révén többségi tulajdonosként ellenőrizte a társaság működését. Emellett a Terni társaság tulajdonában volt egy saját működtetésű vízerőmű is. Az előállított villamos energia túlnyomó részét a társaság gyártási folyamatai során felmerülő energiaszükséglet fedezésére fordították.

(13) Az államosításról szóló törvény főszabályként megállapította, hogy az elsősorban saját fogyasztás céljából villamos energiát előállító társaságokra (az önellátókra) az államosítás nem vonatkozik, és azok megtarthatják villamos energiát előállító üzemeiket ([3]). A Terni társaság vízerőművét annak ellenére államosították, hogy a társaság önellátó volt, mivel az az ország energiaellátásában stratégiai szerepet töltött be. Az ENEL részére történő átadásról az államosításról szóló törvény 4. cikke (5) bekezdésének negyedik francia bekezdése rendelkezett.

(14) Olaszország az 1165/63. sz. elnöki rendelettel kompenzációt biztosított a társaság számára a villamosenergia-előállítási létesítményeinek átadásáért. A kompenzáció értelmében a társaság esetében 1963 és 1992 között kedvezményes villamosenergia-díjat alkalmaztak.

(15) A Terni társaságot 1964-ben három társaságra osztották fel: az acélgyártással foglalkozó Terni Acciai Specialira, a vegyi anyagok gyártásával foglalkozó Nuova Terni Industrie Chimichére és a cementgyártással foglalkozó Cementirre. Ezeket a vállalatokat ezt követően privatizálták és ezeket a ThyssenKrupp, Norsk Hydro és a Caltagirone vásárolta fel.

(16) E határozat (1) bekezdésének megfelelően e határozatban a jogutód társaságokat együttesen „Terni-jogutód társaságok"-nak nevezzük. Az eredeti társaságot „Terni társaság"-nak nevezzük. Az előbb a Terni társaságra, majd a Terni-jogutód társaságokra alkalmazandó díjat „Terni-díj"-nak nevezzük.

(17) A kedvezményes tarifát változatlan feltételek mellett a három Terni-jogutód társaságra is alkalmazták. A támogatott energia mennyiségét tekintve – mind abszolút értékben, mind a társaság teljes villamosenergia-fogyasztásával összevetve – a ThyssenKrupp volt a fő kedvezményezett.

(18) A különleges díjszabás alkalmazásának időtartama egybeesett a vízerőművek elvileg 1992-ben lejáró működési engedélyének általános olaszországi időtartamával ([4]). A Terni társaság saját vízerőművének koncesszióját kivételesen 60 évre ítélték oda (szemben a rendes 30 évvel), és annak az 1980-es évek végén kellett lejárnia.

(19) Olaszország 1991-ben „Az új nemzeti energiaterv végrehajtási rendelkezései: intézményi kérdések, vízerőművek és hálózatok, szénhidrogének és geotermikus energia, önellátók és adóügyi rendelkezések" című, 1991. január 9-i 9. számú törvénnyel (a továbbiakban: 9/1991 számú törvény) 2001 végéig meghosszabbította a vízerőművek meglévő koncesszióit. Az említett törvény 20. cikkének (4) bekezdése alapján Olaszország emellett 2001 végéig a Terni-jogutód társaságokra alkalmazandó kedvezményes díjakat is meghosszabbította. A Terni-jogutód társaságoknak szolgáltatott támogatott villamos energia mennyiségét a következő hat évben (2002–2007) fokozatosan csökkenteni kellett, és a kedvezményes díj elvileg 2007 végére megszűnt volna.

([3]) Az 1643/62 törvény 4. cikke (6) bekezdése első francia bekezdésének a) és b) pontja.

([4]) Azok a vállalatok, amelyek a köztulajdonban álló vízből termelnek áramot, ideiglenes koncesszió (*concessione di derivazione idroelettrica*) alapján működnek, amelynek időbeli hatálya (Olaszországban általában harminc év) azonban elég hosszú ahhoz, hogy lehetővé tegye a társaságok számára beruházási költségeik amortizálását. A koncessziók lejártakor ezeket átlátható kiválasztási eljárás alapján újból oda kell ítélni.

(20) A 9/1991 számú törvényben különféle rendelkezések szerepeltek, ezek közül több is állami támogatással volt kapcsolatos. A 9/1991 számú törvényt a Bizottságnak „A nemzeti energiaterv végrehajtási rendelkezései az energiahatékonyság, az energiamegtakarítás és a megújuló energiaforrások fejlesztése" című, 10/1991 törvénnyel együtt jelentették be. A Bizottság 1991-ben a két törvényben előírt támogatást az állami támogatásra vonatkozó szabályokkal összhangban összeegyeztethetőnek nyilvánította ([5]).

**A Terni-díj szerkezete**

(21) A Terni társaságra alkalmazandó kedvezményes díj feltételeit „A »Terni – società per l'Industria e l'Elettricità S.p.A.« által folytatott, az 1962. december 6-i 1643. számú törvény 1. cikkének (1) bekezdésében említett tevékenységekhez használt eszközöknek az Ente Nazionale per l'Energia Elettrica részére történő átadása" című, 1165/1963 számú elnöki rendelet (a továbbiakban: DPR 1165/1963) 6., 7. és 8. cikkében állapították meg. A rendelet rögzítette, hogy az ENEL a Terni társaságot előre meghatározott mennyiségű (évente 1 025 000 MWh) villamos energiával látja el, amely megfelelt a Terni társaság 1961. évi villamosenergia-fogyasztásának, kiegészítve azt a megkezdett, de 1962-ben még be nem fejezett beruházások miatt várható további fogyasztásnak megfelelő mennyiséggel (évente 595 000 MWh).

(22) A kedvezményes díjat két alternatív módszer összevetésével és ezek közül a társaság számára kedvezőbb módszer alkalmazásával számították ki:

a) az első módszer alapja a Terni társaság gyártási üzletága által a társaság villamosenergia üzletága részére fizetett átlagos villamosenergia-ár volt (amely megfelelt a Terni saját vízerőművénél jelentkező előállítási költségeknek);

b) a második módszer alapja az ENEL azon referenciaára volt, amelyet a Terni társasághoz hasonló profilú (önellátó) ügyfelek esetében alkalmaztak.

(23) A gyakorlatban egészen 2000-ig az első módszert alkalmazták, amikor is az olaszországi díjszerkezetben a villamosenergia-piac liberalizálása miatt bekövetkező változások a második módszerre való áttérést tették szükségessé.

(24) A díjszerkezet felülvizsgálata 1997-ben kezdődött meg egy kétrészes tarifarendszer bevezetésével, amely két részből állt: az A. rész a rögzített és az általános költségeket tartalmazta, a B. rész pedig a változó költségeket tükrözte. A Terni-díjat 2000. január 1-jétől a Terni mint (virtuális) önellátó által nem megfizetendő díj (a B. rész egésze és az A. rész egy része) valamennyi elemének összegeként kiszámított kompenzációs összetevő formájában állapították meg. Ez a módszer az 1165/1963 sz. elnöki rendeletben említett két alternatív módszer közül a másodiknak felel meg.

(25) A Terni-jogutód társaságoknak kedvezményes áron szolgáltatott villamos energia mennyiségének a megszüntetési időszak (2002–2007) alatt történő fokozatos csökkentését az alábbi táblázat ismerteti:

| Év | GWh | MW |
|---|---|---|
| 2001 | 1 620 | 270 |
| 2002 | 1 389 | 231 |
| 2003 | 1 157 | 193 |
| 2004 | 926 | 154 |
| 2005 | 694 | 116 |
| 2006 | 463 | 77 |
| 2007 | 231 | 39 |

**A díj időbeli hatályának második meghosszabbítása**

(26) Olaszország a 80/2005 számú törvény 11. cikkének (11) bekezdésében a villamosenergia-díj fokozatos csökkentésének megszakításáról és a Terni-díjszabás 2010-ig történő újbóli meghosszabbításáról rendelkezett. A törvény 11. cikkének (13) bekezdése értelmében 2005. január 1-jéig fenntartották az intézkedés alkalmazását. Nem sokkal később a vízerőmű működési engedélyeket 2020-ig meghosszabbították ([6]).

(27) A díj időbeli hatályának második meghosszabbítása az az intézkedés, amely tekintetében a Bizottság a Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése alapján hivatalos vizsgálati eljárást indított, és amely e határozat tárgyát képezi.

(28) A 80/2005 értelmében a Terni-jogutód társaságok 2010 végéig a szállított mennyiség (összesen 926 GWh a három társaság számára) és az árak (1,32 eurocent/kWh) tekintetében ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint amelyet 2004. december 31-ig élveztek. A szolgáltatott villamos energia mennyiségét jelenleg az alábbiak szerint bontják le: ThyssenKrupp 86 %, Nuova Terni Industrie Chimiche 10 % és Cementir 4 %.

(29) Az AEEG értelmezése és végrehajtása szerint a 80/2005 törvény emellett bevezetett egy indexálási mechanizmust is, amelynek értelmében a kedvezményes díj 2006. január 1-jétől évente növekszik az amszterdami és frankfurti európai energiatőzsdéken jegyzett árnövekedésnek megfelelően, legfeljebb 4 %-ig.

([5]) NN 52/91. számú állami támogatás, SG (91) D/15502. számú levél.

([6]) A 266/2005 számú törvény 1. cikkének (285) bekezdése.

**Finanszírozási mechanizmus**

(30) A Terni kedvezményes díját eredetileg az ENEL nevű állami tulajdonú társaság kezelte és fizette meg, amely monopóliummal rendelkezett a villamos energia előállítása, szállítása, behozatala, elosztása és a villamos energiával való ellátás terén Olaszországban.

(31) 2002-ben a villamosenergia-piac fokozatos liberalizálásával és az ENEL monopolhelyzetének megszűnésével a kedvezményes díj pénzügyi terheit az ENEL-ről a villamosenergia-fogyasztók egészére hárították át ([7]). A Terni-jogutód társaságok számára biztosított kártalanítási összetevőt a villamosenergia-elosztók előlegezték meg, akik számára ezt a Cassa Conguaglio per il settore elettrico (a továbbiakban: „Cassa Conguaglio") állami vállalat térítette vissza a villamosenergia-díj A4. összetevőjén keresztül kivetett adó jellegű illeték útján, amely a villamosenergia-számlákon megjelenő egyik költségtétel.

(32) Az AEEG 2004-ben a különleges díjszabás kezelésének teljes egészében a Cassa Conguaglio ([8]) számára történő átadása mellett döntött. A Terni-jogutód társaságok 2004 szeptemberétől a piaci árat fizetik az általuk (a liberalizált piacon) vásárolt villamos energiáért, és a Cassa Conguagliótól megkapják a fizetett ár és a számukra járó kedvezményes ár (a kártalanítási összetevő) közötti különbségnek megfelelő összeget, levonva abból a szállítás, a mérés és az értékesítés költségét. A költségeket az olaszországi fogyasztók fizetik meg a fenti (31) bekezdésben említett, adó jellegű illeték formájában.

**Az AEEG által megállapított garancia**

(33) A hivatalos vizsgálati eljárás Bizottság által történő megindítását követően az AEEG a 190/06 határozat útján a 80/2005 törvény szerinti kifizetéseket a Terni-jogutód társaságok által a támogatás visszatérítése kockázatának fedezésére irányuló garancia biztosításától tette függővé.

(34) Az AEEG az említett határozatban alternatívaként rendelkezett arról, hogy 2006-ban előlegként megfizeti a támogatás azon összegét, amely a 9/1991 törvény alapján a korábbi rendszer lejártáig (2007) esedékessé válik. Az AEEG ezen összegek tekintetében nem kért garanciát. A Terni-jogutód társaságok éltek ezzel a lehetőséggel, és ezt az AEEG végrehajtotta.

([7]) Az AEEG 228/01. számú határozata.
([8]) Az AEEG 148/04. számú határozata.

(35) A (34) bekezdésben említett előzetes kifizetések kivételével a társaságok részére a Cassa Conguaglio által a 80/2005 törvény értelmében teljesített valamennyi kifizetést garancia fedezett.

III. **AZ ELJÁRÁSNAK AZ EK-SZERZŐDÉS 88. CIKKE (2) BEKEZDÉSÉNEK ÉRTELMÉBEN TÖRTÉNŐ MEGINDÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ HATÁROZAT**

(36) A Bizottságnak a hivatalos vizsgálat megindítására vonatkozó határozata alapjául a (37)–(41) bekezdésben leírt okok szolgáltak.

(37) A Bizottság kételyeinek adott hangot a díj kártalanítási jellegével kapcsolatban, mivel a Terni társaság az államosítás idején állami kézben volt. Mivel az állam önmagát nem sajátíthatja ki, a Bizottságnak kételyei voltak afelől, hogy a Terni társaság létesítményeinek az ENEL számára történő átadása olyan kisajátításnak minősül-e, amely a Terni társaságot kártalanításra jogosítaná, és azt a vélelmet állította fel, hogy a villamosenergia-létesítmény átadása egyszerűen az állam saját vagyona átstrukturálásának tekinthető.

(38) A Bizottság nézete szerint még ha el is fogadjuk az intézkedés kártalanítási jellegét, kétséges, hogy a kártalanítás arányos-e a Terni társaság által elszenvedett pénzügyi veszteséggel. A Bizottság különösen azt illetően adott hangot kételyeinek, hogy 44 év elteltével indokolt-e a kártalanítási intézkedés fenntartása.

(39) A Bizottság hangsúlyozta, hogy a díj jellege láthatólag megváltozott, amikor a továbbiakban már nem az ENEL foglalkozott a rendszer kezelésével és az abból adódó pénzügyi teher viselésével.

(40) A Bizottságnak az eljárás megindítására vonatkozó határozatát a 83/396/ESZAK határozatra, vagyis az egyes acélgyártók számára az olasz kormány által biztosítani kívánt támogatásról szóló, 1983. június 29-i bizottsági határozatra ([9]) is alapították, amely kizárta az említett támogatásnak a Terni társaság számára történő odaítélését, továbbá a Bíróság által a C-99/92 számú ügyben hozott ítéletre ([10]), amelyben a Bíróság megerősítette a fent említett ESZAK-határozatot azzal, hogy a Terni társaság számára biztosított díjról korábban megállapítást nyert, hogy az állami támogatásnak minősül.

([9]) HL L 227., 1983.8.19., 24. o.
([10]) Az Európai Bíróság által a *Terni Spa és Itelsider kontra Cassa Conguaglio per il settore elettrico* ügyben benyújtott előzetes döntéshozatali kérelem alapján 1994. február 24-én hozott ítélet (EBHT 1994, I-00541. o.).

(41) Az eljárás megindításáról szóló határozatban azt is hangsúlyozták, hogy a ThyssenKrupp még nem térítette vissza az Olaszország által biztosított állami támogatást, amelyet összeegyeztethetetlennek minősítettek ([11]), és ezért a Deggendorf-ügyben hozott ítélet ([12]) alapján a társaság további állami támogatásban nem részesülhet.

## IV. AZ ÉRDEKELT FELEK ÉSZREVÉTELEI

### A Terni-jogutód társaságok észrevételei

(42) A Terni-jogutód társaságok által a Terni társaság mint gazdasági állami vállalat (*ente pubblico economico*) működéséről, a társaság vagyonának az átadásáról, a díj kártalanítási jellegéről, az ESZAK-határozat és az EB-ítélet értelmezéséről, továbbá a Cassa Conguaglio által játszott szerepről benyújtott észrevételek többnyire megfelelnek az Olaszország által benyújtott észrevételeknek, amelyek az alábbi (52)–(69) bekezdésben kerülnek kifejtésre. Ezért csak a Terni-jogutód társaságok észrevételeinek gerincét és az esetleges kiegészítő elemeket közöljük a (43)–(51) bekezdésben.

*A kártalanítás jellege*

(43) A Terni-jogutód társaságok szerint a díj jogszerű kártalanítás, amelyre a Terni társaság vagyonának kisajátítását követően vált jogosulttá, és ezért ez nem tekinthető állami támogatásnak.

*A támogatás megfelelősége*

(44) A támogatás megfelelőségét illetően a Terni-jogutód társaságok a díj történetét visszakövetve rámutatnak arra, hogy a Terni-díj 1991-et követően történő meghosszabbítása egybeesett a más előállítók számára nyújtott vízerőmű-koncessziók általános megújításával, és ezért megfelel azon elvnek, hogy a Terni és más, kisajátítással nem érintett, tehát villamos energiát továbbra is igen alacsony áron előállító és fogyasztó önellátók között nem lehet megkülönböztetést tenni.

(45) A Terni-jogutód társaságok emellett hangsúlyozták, hogy az alacsonyabb villamosenergia-díjak formájában kapott pénzösszegek soha nem haladták meg az energia piaci beszerzési ára és a saját előállítású villamos energia költsége közötti különbséget.

*A kereskedelemre gyakorolt hatás*

(46) A Terni-jogutód társaságok állítása szerint az intézkedés az alábbiakban összefoglalt okokból nem érinti a kereskedelmet:

a) Cementir: a Cementir spoletói létesítményében (a díj kedvezményezettjének tekinthető létesítményben) főként cementet állít elő és forgalmaz, amelyet aztán az építőipar hasznosít. A cement más építőanyagokkal nemigen helyettesíthető. Mivel szállítása nem gazdaságos, a cement földrajzi piaca regionális vagy multiregionális. A cementimport Olaszországban elhanyagolható, mivel az olaszországi keresletnek csak 5 %-át teszi ki, és a Cementir a spoletói üzemben előállított cementet teljes egészében Közép-Olaszországban forgalmazza.

b) Nuova Terni Industrie Chimiche: a díj kedvezményezettjének tekinthető üzem ammóniát és nitritsavat állít elő. Az ammónia gazdaságos módon csak tengeren és a tároláshoz megfelelően felszerelt kikötők megléte esetén szállítható. Közép-Olaszországban ilyen tárolási létesítmények nincsenek. Ugyanez vonatkozik a nitritsavra is. A Terni-jogutód társaságok állítása szerint tehát földrajzi piacuk a legjobb esetben is nemzeti. A nemzeti keresletet a belföldi termelés teljes mértékben kielégíti, ezért a kereskedelem nem ingadozik.

c) ThyssenKrupp: a Terni-jogutód társaságok állítása szerint az acéltermékek elosztási piaca (nem az előállítási vagy értékesítési piac) nemzeti jellegű. A ThyssenKrupp Terni-létesítménye pedig az Európai Unióban az előállított termékeknek csak 6 %-át forgalmazza.

*Jogos elvárások*

(47) A Terni-jogutód társaságok állítása szerint elvárásaik két okból is jogszerűek:

a) először is az olasz hatóságok egy, az AEEG-nek címzett levélben kifejezetten megerősítették, hogy a díj kártalanítási jellegű, továbbá hogy a meglévő díjszabás időbeli hatályának meghosszabbítása esetén az állami támogatásról szóló szabályok értelmében a Bizottságot nem kell értesíteni ([13]);

b) másodszor a Bizottság nem kifogásolta az intézkedést, sem annak (az NN 52/91 üggyel összefüggésben jóváhagyott) 9/1991 törvény által történő meghosszabbításakor, sem akkor, amikor a meghosszabbításról szóló információkat egy másik állami támogatásról szóló eljárással (C 13/06) kapcsolatosan benyújtották.

([11]) A Bizottság által a C-49/98 ügyben 1999. május 11-én hozott SEC/1999/687 határozat a foglalkoztatást elősegítő intézkedésekről, a 196/97 törvény 15. és 26. cikke, HL L 42., 2000.2.15., 1. o.

([12]) A Bíróság által a C-355/95. sz. *Deggendorf kontra Bizottság* ügyben 1997. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1997, I-02549. o.)

([13]) A minisztérium 2005. december 16-i közleménye az AEEG előállítási tevékenységeiről.

*A második meghosszabbítás állami támogatás szempontjából történő jóváhagyása*

(48) A Terni-jogutód társaságok ezzel kapcsolatosan továbbá azt állítják, hogy amikor a 80/2005 törvény (amely kedvezményes díjat állapít meg egyes szardíniai, nagy energiafogyasztó társaságok számára, C 13/06 számú ügy) 11. cikkének (12) bekezdéséről értesítették a Bizottságot, az olasz hatóságok a Terni-díjról is benyújtottak információkat és magyarázatokat, vagyis az értesítés a 659/1999/EK rendelet ([14]) 4. cikke (5) bekezdésének értelmében teljesnek tekinthető. A Bizottság két hónapon belül nem hozott határozatot, ezért – még ha a díj állami támogatásnak is tekinthető, bár nem az – az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet ([15]) 4. cikke (5) bekezdésének értelmében engedélyezettnek tekinthető.

(49) A Terni-jogutód társaságok hangsúlyozzák, hogy jóhiszeműségüket alátámasztja az a tény, hogy a díj összeegyeztethetőségét illető kételyek felmerülése esetén a ThyssenKrupp semmiképpen sem kezdett volna a Terni területén nagyarányú beruházásokba.

*A kézhez vett összegek*

(50) A Terni-jogutód társaságok hangsúlyozzák, hogy a 80/2005 törvény hiányában a csoport a kedvezményes díjból 2007. december 31-ig részesült volna a (Bizottság által jóváhagyott) 9/1991 törvény 20. cikkének (4) bekezdése alapján. Az AEEG engedélyezte a Cassa Conguaglio számára, hogy 2006-ban (előlegként) csak a 2007-ben esedékes összegeket fizesse ki ([16]). Ezért a 2006. december 31-ig kapott összegeket engedélyezettnek kellett tekinteni. A kérdéses vállalatok szerint a 80/2005 törvény rendelkezéseit ezen összegek tekintetében ténylegesen nem hajtották végre.

*A Deggendorf-ítélet*

(51) A Deggendorf-ítéletet illetően a ThyssenKrupp megerősíti, hogy elviekben hajlandó a támogatás teljes visszafizetésére, amennyiben sikerül megállapodni a visszatérítendő összegről.

## V. AZ OLASZ HATÓSÁGOK ÉSZREVÉTELEI

*A Terni vagyonának kisajátítása és a kártalanításra való jogosultsága*

(52) Olaszország fenntartja, hogy a Terni termelőlétesítményeinek államosítása kivétel volt az államosításról szóló törvényben megállapított főszabály alól, amely szerint az önellátók nem államosíthatók. Az 1962. évi államosítási törvény alapja az olasz alkotmány 43. cikke volt, amely szerint egyes, alapvető közérdekű vagy energetikai szolgáltatást nyújtó társaságok kártalanítás ellenében végzett kisajátítással állami kézbe kerülhetnek.

(53) A Bizottság azon kételyeit illetően, amelyek szerint állami tulajdonú társaság vagyona nem feltétlenül kisajátítható, Olaszország fenntartja, hogy sem az alkotmány 42., sem 43. cikke nem korlátozza a kisajátítást magánkézben lévő vagyonra. A Terni társaság villamos energiát előállító üzemének kisajátítása Olaszország szerint törvényes szükséglet volt, mivel a Terni egy gazdasági állami társaság (*ente pubblico economico*) ellenőrzése alatt állt, amely egy állami társasággal (*ente pubblico*) szemben piaci elvek alapján köteles működni. Az államosításról szóló törvény szigorúan véve nem rendelkezik állami szervezetek által irányított vállalkozások tekintetében kártalanításról, a Terni esetében azonban ezt megtette, eltérő jogállására és működési módjára figyelemmel.

(54) A Terni tulajdoni szerkezetét illetően Olaszország hangsúlyozza, hogy a Terni részvénytársaság, amelyben az állam többségi részvénytulajdonnal rendelkezik, azonban számos magánbefektető is tőketulajdonos. Olaszország dokumentumokat nyújtott be annak bizonyítására, hogy a Terni tőkéje részben magánkézben volt, illetve hogy a társaságot jegyezték a tőzsdén.

(55) Az olasz hatóságok szerint, ha a Ternit megfosztanák a megfelelő kártalanításhoz fűződő azon jogtól, amelyre egy magánkézben lévő társaság jogosult lenne, sértené az EK-Szerződés 295. cikkében a tulajdoni rend semlegességére vonatkozóan megállapított elvet.

(56) Olaszország számos, a Corte di Cassazione (Semmítőszék) és a Consiglio di Stato (Államtanács) által hozott ítéletre hivatkozik, amelyben az említett bíróságok megerősítették, hogy a Terni-díj logikája az volt, hogy a társaság ugyanolyan elbánásban részesüljön, mint a villamos energiát megújuló forrásból előállító önellátók, és ezért a tarifa nem növelhető olyan kiegészítések útján, amelyek az önellátókra nem alkalmazhatók.

(57) A szintén kisajátított más villamosenergia-előállítók tekintetében Olaszország szerint a Terni kivételével valamennyi kisajátított gyártó olyan vállalkozás volt, amely kizárólag vagy elsődlegesen villamos energia előállításával, behozatalával vagy szállításával foglalkozott. Az állam által megfizetett kártalanítás főszabályként a létesítmények piaci értékét tükrözte, amelyet a társaság típusának megfelelően különféle módon számítottak ki. A létesítmények nettó, könyv szerinti értékét vették referenciaértéknek, azonban ezt más, Olaszország által nem részletezett tényezők alapján kiigazították. Ami a vízenergia-előállítókat illeti, az olasz észrevételek szerint a koncesszió fennmaradó időtartama szerepet játszott a kártalanítás kiszámításában.

([14]) HL L 83., 1999.3.27., 1. o.
([15]) Lásd 14. lábjegyzet.
([16]) Az AEEG 190/2006 számú határozata.

*A díj nem állami támogatás jellege és az állami támogatásról szóló szabályok szerinti engedélyezése*

(58) Olaszország szerint az eredeti díjszabási megállapodás – amely a Terni számára törvényes kártalanítást biztosított vagyonának kisajátításáért – és hatályának további időbeli meghosszabbítása nem minősül állami támogatásnak. Olaszország ezen állításának alátámasztására számos európai bírósági ítéletet idéz, amelyek a vállalkozások számára nyújtott kártalanítás egyes formáinak nem állami támogatás jellegével kapcsolatosak ([17]), ideértve különösen a kártalanítást és a közérdekű gazdasági szolgáltatásokat is.

(59) Ami a Terni-díj állami támogatás szempontjából történő engedélyezését illeti, Olaszország hangsúlyozza, hogy a díj első meghosszabbításáról rendelkező 9/1991 törvényt megfelelően bejelentették a Bizottságnak, amely azt jóváhagyta. A díj időbeli hatályának ezt követő meghosszabbításai, amelyek egybeestek a vízerőmű-koncessziók vízerőmű-üzemeltetőknek biztosított meghosszabbításával, ugyanezt a logikát követik, és ezt a Bizottság egyáltalán nem kifogásolta. Olaszország szerint ezért a Terni-díjat meglévő, állami támogatásnak nem minősülő intézkedésnek kell tekinteni.

(60) Olaszország azt állítja, hogy mindenkor jóhiszeműen járt el. A Terni-díjszabás kifogásolt meghosszabbításáról a 88. cikk (3) bekezdése értelmében nem tett bejelentést, mivel véleménye szerint az nem minősült állami támogatásnak. Olaszország hangsúlyozza, hogy a Bizottságot tájékoztatták ezen intézkedés meglétéről (a 2005. novemberi jelentés és a 2006. februári levél).

(61) A második meghosszabbítás politikai okait illetően Olaszország fenntartja, hogy a díjszabásra az Olaszországban működő, nagy energiafogyasztó társaságok és EU-beli versenytársaik közötti egyenlő feltételek kialakítása érdekében van szükség ([18]), mivel az utóbbiak szintén csökkentett energiaárakat fizetnek (díj vagy szerződés alapján), a villamosenergia-termelés és -szállítás folyamatban lévő infrastrukturális projektjeinek lezárultáig. A díj eltörlése esetén a kérdéses társaság tevékenységeit az EU-n kívülre helyezné át. Ez elkerülhetetlenül ipari válsághoz vezetne, és számtalan munkahely megszűnne az érintett térségekben. Olaszország szerint tehát a díj meghosszabbítását átmeneti megoldásnak kell tekinteni. Olaszország idézi a *versenyképességgel, energiával és környezettel foglalkozó magas szintű csoport* következtetéseit ([19]), amelyek szerint hosszú távú megoldásként fejleszthető az összeköttetés és az infrastruktúra, valamint középtávú megoldásként hosszú távú szállítási szerződések és partnerség hozható létre a fogyasztók és az energiaszállítók/-termelők között.

*A túlzott mértékű kártalanítás kizárása*

(62) Olaszország a túlzott mértékű kártalanítás tekintetében a következő észrevételeket teszi. Amennyiben a Terni megtartotta volna villamosenergia-termelő létesítményeit, harmadik felek számára értékesíthette volna az energiát, és ilyen módon kiegészítő nyereségre tehetett volna szert. A Terni által elszenvedett kárt növelte a villamosenergia-áraknak az évek során bekövetkező nettó növekedése. Az energiapiacok liberalizálásának még mindig befejezetlen folyamata nem hozott eredményt a versenyképes villamosenergia-árak tekintetében, és ezért továbbra is kártalanítani szükséges a Ternit. A Terni-jogutód társaságok jelenleg olyan árat fizetnek (40 és 72 EUR/MWh között), amely nagyjából megfelel a hasonló fogyasztási profilú társaságok által az EU-ban fizetett villamosenergia-áraknak. Amennyiben a Terni megtarthatta volna vagyonát, a saját maga által előállított energia tekintetében 5–7 EUR-t fizetne. Olaszország tehát arra a következtetésre jutott, hogy a díj nem jelent túlzott mértékű kártalanítást.

(63) Olaszország a Terni-jogutód társaságok nevében az *Energy Advisor S.r.l.* tanácsadói magáncég által készített „tanulmányt" nyújtott be. A tanulmány, amelyet talán inkább jellemezne a „számítás" szó, mivel néhány oldalnyi módszertani okfejtés kíséretében egyetlen táblázatot tartalmaz, a villamosenergia-előállítási létesítmények értékét kíséreli meg felmérni, illetve össze kívánja hasonlítani ezt a számadatot a Terni-jogutód társaságok számára biztosított teljes díjszabási előnnyel. A tanulmány a villamosenergia-létesítmények könyv szerinti értékét veszi alapul, és azt 2006-ban az inflációnak megfelelően aktualizálja. A tanulmány ezt követően kiszámítja a Terni-jogutód társaságoknál jelentkező nettó díjszabási előnyt. A tanulmány az 1963 és 1999 közötti időszakra figyelembe veszi egy összehasonlítható ügyfél éves villamosenergia-költségei (2. alternatív módszer) és a Terni-jogutód társaságoknál „saját előállítási költség" gyanánt jelentkező éves költségek (1. alternatív módszer) közötti különbséget. E számítás alkalmazásában összehasonlítható ügyfélnek villamos energia tekintetében önellátó vállalkozást tekintetnek (amely többek között mentesül a „sovrapprezzo termico" megfizetése alól). A díjszabási előnyt a 2000–2006 közötti időszakra a következő összegek különbségeként számítják ki: egyrészt a Terni-jogutód társaságoknál abban az esetben felmerülő éves költség, ha a díjat saját előállítási költségeik alapján számítják (1. alternatív módszer – a díjszabási reformot követően már nem lehetséges), másrészt pedig az „összehasonlítható ügyfél" alapján ténylegesen felmerülő költség (2. alternatív módszer). A tanulmány eredményei az alábbiak:

a) a Terni vagyonának aktualizált értéke (2006): 1 687 745 045,19 EUR;

([17]) Lásd különösen a Bíróság következő ítéleteit: a C-240/83. sz. *A.D.B.H.U.*-ügyben 1985. február 7-én hozott ítélet (EBHT 1985, 00531. o.), a C-106–120/87. sz. egyesített ügyekben 1988. szeptember 27-én hozott ítélet (EBHT 1988, 05515. o.), a C-280/00. sz. *Altmark*-ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet (EBHT 2003, I-07747. o.), a C 53/00. sz. *Ferring*-ügyben 2001. november 22-én hozott ítélet (EBHT 2001, I-09067. o.).

([18]) Különösen Franciaországban, Németországban, Spanyolországban, Görögországban és Finnországban; Olaszország az említett országban a nagy energiafogyasztású iparágak tekintetében állítólag hatályos rendszerekről nyújtott be leírást.

([19]) A magas szintű munkacsoport 2006. június 2-i első, „A versenyképességre, az energiára és a környezetvédelmi politikákra vonatkozó integrált megközelítéshez való hozzájárulás – az energiapiac működése, az energiához való hozzáférés, az energiahatékonyság és az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere" című jelentése.

b) díjszabásbeli előny (szintén 2006-ra aktualizálva): 1 400 895 446,90 EUR.

(64) A tanulmány szerint tehát a Terni-jogutód társaságok veszteségei esetében nem került sor túlzott mértékű kártalanításra. A Terninél 2010 végéig jelentkező díjszabásbeli előny előrejelzésszerű kiszámítása is azt mutathatja, hogy nincs szó túlzott mértékű kártalanításról.

*Az ESZAK-határozat és az EB-ítélet alkalmazhatóságának hiánya a Terni vonatkozásában*

(65) A 83/396/ESZAK határozat és a Bíróság C-99/92 ítélete tekintetében Olaszország a következő ténybeli információkkal szolgál. Az ESZAK-határozat nem vonatkozik sem a Cementirre, sem a Nuova Ternire, mivel ezek sohasem tevékenykedtek az acéliparban. Az ESZAK-határozat a díj egyik összetevője, a *„sovrapprezzo termico”* a Terni Loverében (Lombardia), nem a Terni területén található acélgyártó leányvállalata üzeme számára történő visszatérítésének formáját öltő állami támogatás összeegyeztethetőségével kapcsolatos. Ezt a támogatást csak magán acélgyártók kaphatják. Az ESZAK-határozat úgy rendelkezett, hogy mivel a Terni állami tulajdonú, a loverei üzem a támogatásból nem részesülhet. A Bíróság előzetes döntéshozatala a magán- és az állami gyártók közötti esetleges megkülönböztetés kérdésével foglalkozott. Megerősítette az ESZAK-határozatot, amennyiben megállapította, hogy nem jelent megkülönböztetést a magán-, illetve állami tulajdonú gyártók esetében eltérő támogatási intézkedéseket alkalmazni.

(66) Olaszország tehát fenntartja, hogy sem az ESZAK-határozat, sem a Bíróság ítélete nem alkalmazható az ügyre, mivel ezek tárgya a loverei üzem által fizetett *„sovrapprezzo termico”*, és nem a három üzemnek a Terni területén biztosított különleges globális díjszabás.

*A ThyssenKrupp által a Terni területén tervezett új beruházások*

(67) Olaszország hangsúlyozza továbbá, hogy a 80/2005 törvény 11. cikkének (11) bekezdésében megállapított díj időbeli hatályának vitatott meghosszabbítása egy tágabb beruházási programhoz kapcsolódik, amelyet a ThyssenKrupp végez a Terni–Narni ipari területen. E cselekvési terv alapján a térségben új villamosenergia-termelő kapacitás kerül kiépítésre. A díj tehát ideiglenes megoldás az említett villamosenergia-termelő kapacitás üzembe helyezéséig, eltörlése pedig veszélyeztetné a jelenleg zajló beruházásokat.

*A Cassa Conguaglio szerepe és az állami források bevonása*

(68) A Cassa Conguaglio jellegét és szerepét illetően Olaszország azt állítja, hogy ez egy pusztán technikai közvetítő szerv, amelynek szerepe a források összegyűjtésére és újraelosztására korlátozódik. A Cassa Conguaglio semmilyen mérlegelési jogkörrel nem bír a díjak megállapítását illetően, és a forrásokat sem ellenőrzi. Olaszország szerint tehát a) a Cassa Conguaglio által kezelt források nem jelentenek állami támogatást a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján ([20]); és b) a különleges díjak kezelésével kapcsolatosan a Cassa Conguaglio beavatkozása miatt 2004-ben eszközölt változtatások semmilyen módon sem érintették a díj kártalanítási jellegét.

*A Deggendorf-ítélet*

(69) A Deggendorf-ítéletet illetően Olaszország arról tájékoztatja a Bizottságot, hogy a ThyssenKrupp vonatkozásában a függőben lévő behajtási végzés végrehajtásával foglalkozik, illetve hogy a társaság 865 538 EUR-t különített el egy befagyasztott bankszámlán a végleges behajtásra figyelemmel, az összeggel kapcsolatos megállapodás létrejöttéig.

## VI. AZ INTÉZKEDÉS ÉRTÉKELÉSE

(70) Az állam által a vagyon kisajátítása fejében nyújtott kártalanítás általában nem minősül állami támogatásnak. Ezen intézkedés értékelésekor tehát elsősorban meg kell bizonyosodni arról, hogy az erőmű ENEL részére történő átadása kötelezettséget keletkeztetett-e a kártalanításra, vagy pedig egyszerűen csak az állami vagyon átstrukturálásáról volt szó. Amennyiben a válasz az, hogy a kártalanítás jogszerű volt, a Bizottságnak döntenie kell arról, hogy a Terni kedvezményes díja meddig és/vagy milyen összegben tekinthető arányos kártalanítási intézkedésnek.

### A kisajátításra való minősítés és a kártalanításra való jogosultság

(71) 1962-ben, a vízerőmű ENEL részére történő átadásakor a Terni társaság állami tulajdonban lévő társaság volt, amelyet egy gazdasági állami társaság (*ente pubblico economico*) ellenőrzött. Az olasz hatóságok szerint az ilyen szervezeteket piaci elvek szerint kell irányítani. A Terni társaság többségi tulajdonosa az állam volt, azonban a részvények egy része magánbefektetők kezében volt, és a társaságot jegyezték a tőzsdén. Az államosításról szóló törvény szigorúan véve nem rendelkezett *enti pubblici* által irányított vállalkozások tekintetében kártalanításról, azonban *enti pubblici economici*, mint például a Terni esetében ezt megtette. Ez az ilyen szervezetek működésére nézve irányadó elvek sokféleségét tükrözi. Emellett más, „tisztán” villamosenergia-előállítással foglalkozó vállalkozásokat is kisajátítottak ugyanebben az időszakban, és ezek szintén kártalanításban részesültek (habár más kritériumok alapján).

([20]) A Bíróság által a C-345/02. sz. *Pearle és mások* ügyben 2004. július 15-én hozott ítélet (EBHT 2004, I-7139. o.) és a C 379/98. sz. *Preussen-Elektra* ügyben 2001. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2001, I-02099. o.).

(72) A Bizottság megjegyzi, hogy a Terni társaság vagyonának kártalanítás nélkül történő elvétele sértette volna a társaság és különösen a magánbefektetők érdekeit. A magán- és állami vállalkozások közötti egyenlő bánásmód elve alapján, illetve figyelemmel a Terni társaság magánrészvényesei alkotmányos jogainak védelmére a Bizottság úgy ítéli meg, hogy indokoltnak tekinthető Olaszország azon döntése, hogy a Ternit hasonló helyzetű, magántulajdonban lévő társaságokhoz hasonlóan kezeli és létesítményei fejében kártalanítást biztosít.

## A díj kártalanítási jellege

*Az eredeti kártalanítási megállapodás*

(73) Olaszország 1962-ben úgy határozott, hogy nem a kisajátított vagyon piaci értéke alapján megállapított rögzített összeggel biztosít kártalanítást a Terni társaságnak (szemben azzal, ahogy az a „tisztán" villamos energia előállításával foglalkozó vállalkozások esetében történt). A kártalanítás ehelyett rögzített mennyiségű villamos energia olyan áron történő rendelkezésre bocsátását jelentette, amelyet a társaság akkor fizetett volna ki, ha megtartja termelőlétesítményeit. Megjegyzendő, hogy ez a módszer pontos gazdasági logikát követett: a Terni társaság villamos energia szempontjából „virtuális önellátó"-ként való kezelése azzal az előnnyel járt, hogy semlegesítette további olyan károk kockázatát, amelyek a Terninél később jelentkezhettek volna, pl. az energiaárak növekedésével.

(74) A Bizottság e módszer mögöttes elvét elfogadja. Azonban egy kisajátítás tekintetében a kártalanítás nem jelenthet nyílt végű megállapodást, hanem azt egyértelműen, előre jelezhető módon tisztázni kell a kisajátításkor, figyelemmel annak lehetőségére is, hogy a kisajátítással érintett társaság kifogásolja a javasolt összeget. Elfogadását követően egy kártalanítási csomagot későbbi szakaszban már nem lehet újból megnyitni.

(75) Jelen esetben a kártalanítás teljes összege a díj időtartamától függött. Az olasz hatóságok által eredetileg kínált kártalanítási csomagban arról rendelkeztek, hogy a díjszabás harminc évig, tehát 1992-ig legyen érvényes. A Terni társaság az államosításról szóló törvény értelmében kifogásolhatta volna ezt a mechanizmust, ha nem tartja megfelelőnek ([21]), azonban nem tett így.

(76) A Bizottság értékelte, hogy a mechanizmus és annak időtartama alapján az eredeti kártalanítási rendszer megfelelőnek tekinthető-e.

([21]) Az államosításról szóló törvény 5. cikke (5) bekezdésében rendelkeztek a kártalanítási összeg kifogásolásának mechanizmusáról.

(77) Olaszországban a vízerőmű működése koncesszióhoz kötött, amelynek időtartama lehetővé kell, hogy tegye a társaság számára a beruházás amortizálását. A koncesszió lejártakor a társaság elviekben elveszíti a létesítmény használatához fűződő jogát. Figyelemmel a Terni kártalanítási módszerére, gazdasági szempontból logikus volt, hogy a villamos energia előállítási áron történő szállítása ne tartson tovább a társaság koncessziós időtartamából hátralévő időszaknál. És láthatólag valóban ez a logika húzódik az olasz jogszabály eredeti rendelkezése mögött, amellyel a kedvezményes díj időbeli hatályát 1992-re korlátozzák. Bár a Terni saját koncessziója már néhány évvel korábban lejárt volna, ez úgy értelmezhető, hogy az olasz hatóságok a Ternire alkalmazandó díjszabás időbeli hatályát az olaszországi vízerőmű-koncessziók 1992-ben történő általános megszüntetéséhez kívánták igazítani. A Terni társaság ráadásul különösen hosszú időtartamú (60 év 30 helyett) koncessziót kapott, és ilyen módon a kisajátítás idején a társaságnak már volt harminc éve a beruházás amortizálására.

(78) Összefoglalva: a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az eredeti kártalanítási csomag arányos volt, és a társaságot semmiképpen sem érintette hátrányosan.

(79) Most a legfontosabb kérdés az, hogy e díjszabás ismételt meghosszabbításai továbbra is a kártérítés szerves részének tekinthetők-e. A Bizottság véleménye szerint nem. Állami kisajátítás esetén előzetesen vagy abszolút kártalanítási összeget vagy – mint a jelen esetben is – kártalanítási mechanizmust állapítanak meg. Az összegek vagy a mechanizmus utólagos felülvizsgálata szükségszerűen módosítja az intézkedés jellegét, és azt a továbbiakban már nem lehet kártalanítási jellegűnek tekinteni, mivel eltér az eredeti megállapodástól. Az ellenkező álláspont azt jelentené, hogy ezt a fajta intézkedést ki kellene zárni az állami támogatások ellenőrzése alól.

(80) Mindenesetre egy tagállam értesítheti a Bizottságot arról a szándékáról, hogy egy kisajátítással érintett társaság számára további előnyöket kíván biztosítani. Az ilyen értesítéseket a Bizottság saját érdemük szerint bírálja el az állami támogatási szabályok alapján, illetve figyelembe véve a hivatkozott körülményeket.

*A „tanulmány"*

(81) A (63) bekezdésben említett tanulmány szerint a Terni társaság és jogutódjai számára az évek folyamán nyújtott kártalanítás nem felel meg teljes mértékben a kisajátított vagyon piaci értékének, és ezért nem volt szó túlzott mértékű kártalanításról, illetve a kedvezményezettek ténylegesen sohasem élveztek előnyt.

(82) A Bizottság előzetesen hangsúlyozni kívánja, hogy a kártalanítási rendszer megfelelőségének elemzésére csak előzetesen, vagyis a kisajátításkor kerülhet sor. Ezzel kapcsolatosan megemlítendő, hogy az olasz hatóságok által választott mechanizmus célja az volt, hogy a Terni társaság ugyanolyan helyzetbe kerüljön, mintha a vízerőművet nem sajátították volna ki, ezzel hozzáférést garantálva a villamos energiához előállítási költségen, a koncesszió teljes időtartama alatt. Ezért az az érv, hogy ebben a rendszerben a Terni társaság esetleg a jogszerűen őt megillető összegnél kevesebbet kapott, nehezen érthető. Emellett a Bizottság szerint még ha a tanulmány megállapításai megalapozottak is (bár nem, amint azt a (87)–(91) bekezdésből láthatjuk), az említett körülmény nem lényeges annak megállapítása tekintetében, hogy a díjszabás előnyt jelentett-e a kedvezményezetteknek.

(83) Emlékeztetni kell arra, hogy a kisajátítás idején Olaszország úgy is dönthetett volna, hogy a kisajátított vagyon értéke alapján rögzített pénzösszeget fizetve nyújt kártalanítást a Terninek. Olaszország azonban más módszert választott, és ezzel a Terni társaságot virtuális önellátóként kezelte. A módszer gazdaságilag teljesen indokolható, és az előny meglétét ebben a keretben kell vizsgálni. E megközelítés alapján arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az eredeti kártalanítási díjszabás lejártáig (és csak eddig) a kedvezményezettek számára nem mutatkozott előny. Ez a következtetés nem kérdőjelezhető meg alternatív haszon- és veszteségszámítások alkalmazásával, különösen, ha ezeket visszamenőleg végzik.

(84) Egy eltérő módszer visszamenőleges (utólagos) alkalmazása egymással ellentétes vagy akár logikátlan eredményeket is hozhat, amint azt a következő példa illusztrálja. Tegyük fel, hogy az energiaárak robbanásszerű emelkedése miatt a kedvezményezettek által kapott pénzösszegek máris meghaladták a Terni erőművének piaci értékét a díjmegállapodást követő első tíz éven belül, a tanulmány módszertana alapján megállapítható, hogy túlzott mértékű kártalanítás történt, bár a kisajátítási csomag arról rendelkezett, hogy a díj 30 évig lesz érvényes. Ez nyilvánvaló hiba lenne, mivel nem venné figyelembe az eredeti megállapodás során alkalmazott arányszámot. Ezzel szemben ugyanez a következtetés alkalmazandó azt feltételezve is, hogy a ténylegesen megkapott összegek nem fedezik a vagyon értékét.

(85) Emellett a kisajátítással kapcsolatosan nincs helye a haszon és a veszteség utólagos újbóli kiszámításának. A kisajátítással érintett társaság hosszú távú gazdasági eredményei, amelyek a kisajátításkor még ismeretlenek voltak, nem szolgálhatnak több évtized elteltével felülvizsgálati alapként, további kártalanítási összegek indokolására.

(86) A tanulmány tehát nem tekinthető relevánsnak.

(87) A Bizottság mindenesetre megvizsgálta a tanulmány adatait és következtetéseit. Az elemzésből az derült ki, hogy a tanulmány módszertani hibákat tartalmaz. Amint azt az alábbiakban ismertetjük, szisztematikusan alul becsüli a Terni-jogutód társaságok díjszabásbeli előnyét, és minden valószínűség szerint túlbecsüli a kisajátított vagyon értékét.

(88) Az 1963–1999 időszakra vonatkozó díjszabásbeli előny kiszámítása érdekében a tanulmány összehasonlítja a Terni által fizetett árat (1. számú alternatív módszer – az önellátás keretében előállított villamos energia költsége) és az összehasonlítható ügyfél, vagyis egyes díjszabásbeli összetevők megfizetése alól mentesülő önellátó vállalkozás által fizetett (2. számú alternatív módszer) rendes díjat. Az előny tehát *a Terni számára kártalanításként előírt két alternatív preferenciális bánásmód közötti különbséggel* adható meg. A Bizottság megállapítja, hogy a díjszabásbeli előny kiszámításához a Terni tényleges tarifáját egy, a Terni fogyasztási profiljával rendelkező, *nem önellátó* vállalkozás által fizetendő rendes díjjal kellett volna összevetni. A tanulmány tehát alulbecsüli a Terninél jelentkező előnyt.

(89) Az előny a 2000–2006 közötti időszakra ismét a két preferenciális elbánás közötti különbség, azzal az eltéréssel, hogy a Terni által fizetendő tényleges ár a 2. alternatív módszernek felel meg (és a továbbiakban nem az 1. alternatív módszernek, mivel erre a díjszabás reformját követően már nem nyílt további lehetőség). E módszert alkalmazva az előny néhány éven belül negatívvá is változhat, ami a módszertan hibáit jelzi, figyelembe véve, hogy a Terni mindig is a piaci ár alatti díjat fizetett. Erre az időszakra a díjszabásbeli előny elvileg egyszerűen egyenértékű a Cassa Conguaglio által fizetett kártalanítási összetevővel. Az előnyt tehát ismét jelentős mértékben alulbecsülték.

(90) A tanulmány további hibát követ el a vagyon értékével kapcsolatosan. A tanulmány egyszerűen a létesítmények könyv szerinti értékének tekinti a Terni 1962. évi (az államosítást megelőző év) költségvetésében szereplő „üzem és gépek” tétel és a következő év ugyanazon tétele közötti különbséget. Először is meg kell állapítani, hogy konkrétan semmi sem bizonyítja, hogy a különbség kizárólag a vízerőmű elveszítésével kapcsolatos. Azonban még ha el is fogadjuk a könyv szerinti értéket, a tanulmányban használt módszer továbbra is hibás. Amint azt Olaszország megerősítette, a vízerőmű reálértéke a kisajátításkor a koncesszió fennmaradó időszakától függött ([22]). Ezért az üzem könyv szerinti értékét ennek figyelembevétele érdekében kiigazították. A tanulmányban a könyv szerinti értéket egyszerűen csak az inflációnak megfelelően a 2006. évi értékhez igazították. Ezért bizonyítható, hogy a tanulmány alulbecsüli a létesítmény értékét.

([22]) Az olasz jogszabályok előírása szerint a vízerőmű-koncessziók lejártakor az üzem elveszíti tulajdonjogát létesítményei felett, különösen bizonyos gépi szerkezeteket illetően, amelyek tulajdonjoga automatikusan visszaszáll az államra.

(91) Következésképpen a tanulmány teljes egészében elvethető.

*A díjszabás meghosszabbítása*

(92) A Terni-díjszabás időbeli meghosszabbítását illetően a Bizottság méltányolja, hogy az indokolás a megújított koncessziókkal érintett vízerőmű-üzemeltetőkhez hasonló elbánás fenntartása volt. Mindenesetre ilyen párhuzamosságról, amely a kártalanítási mechanizmus lényege, csak harminc évre rendelkeztek a kisajátítási rendszerben, nem pedig határozatlan időre. Ezért a (73)–(78) bekezdésben már kifejtett okokból az említett meghosszabbítások nem tekinthetők úgy, hogy kártalanítási jellegűek.

(93) Egy ilyen következtetés a díjszabás második meghosszabbítása esetében is nyilvánvaló. Ez a meghosszabbítás a vállalkozások teljes díjra való átállását megkönnyítendő kivonási mechanizmust szakított félbe, ami pedig az olasz hatóságok azon meggyőződését jelezte, hogy a társaságokat teljes mértékben kártalanították. Olaszország maga kellőképpen kifejtette a második meghosszabbításhoz vezető okokat, amelyek kizárólag az iparpolitikával kapcsolatosak (lásd Olaszország észrevételeit a fenti (60) bekezdésben).

*A díj kártalanítási jellegére vonatkozó következtetések*

(94) A Bizottság a fentiek alapján úgy ítéli meg, hogy a Terni-díjszabás kiegészítő jellegűnek tekinthető 1992-ig. Az intézkedés az említett dátumig nem minősül állami támogatásnak. A díj további meghosszabbításait azonban az állami támogatásról szóló szabályok szerint kell vizsgálni.

**A támogatás megléte az EK-szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében**

(95) A Bizottság tehát megvizsgálta, hogy a Terni-csoportnak 1992 után és különösen 2005. január 1-jével, a 80/2005 törvény 11. cikke (11) bekezdésének hatálybalépésével biztosított, az ezen eljárás alapját képező kedvezményes díj állami támogatásnak minősül-e az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében.

(96) A Bizottság ezzel kapcsolatosan tudomásul veszi az olasz magyarázatokat a 83/396/ESZAK határozat és a Bíróság C 99/92 számú ítélete alkalmazhatóságának hiányáról, és egyetért abban, hogy az említett határozatok nem érintik a Terni területén a három üzem számára biztosított díjszabás állami támogatás jellegét.

(97) Az EK-szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében állami támogatásról van szó, ha az alábbi feltételek egyidejűleg teljesülnek: a) az intézkedés a kedvezményezett számára gazdasági előnnyel jár; b) az intézkedést az állam hozza vagy állami forrásból finanszírozzák, és az államtól származik; c) szelektív; d) érinti a Közösségen belüli kereskedelmet, és torzíthatja az EU-n belüli versenyt.

*Előny*

(98) A (74)–(95) bekezdésben szereplő indokolás alapján a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a Terni számára biztosított kedvezményes díjszabás nem jelent előnyt a kedvezményezettek számára az eredeti kártalanítási csomag időtartama során, vagyis 1992-ig. Ezért csak a díjszabás meghosszabbítását kell vizsgálni az előny meglétének megállapítása érdekében.

(99) Nem kétséges, hogy a villamos energia rendes villamosenergia-díjakhoz képest alacsony árakon történő nyújtása egyértelmű gazdasági előnyt jelent a kedvezményezettek számára, akiknek ezáltal csökkennek a gyártási költségeik, és megerősödik versenyhelyzetük.

*Szelektivitás*

(100) Mivel ez a konkrét díjrendszer csak a Terni-csoportra alkalmazható, az intézkedés szelektív.

*Állami forrásokból történő finanszírozás és az állami eredet*

(101) Az állami forrásokból történő finanszírozás tekintetében megjegyzendő, hogy 2002-től a díjszabás okozta pénzügyi terheket Olaszország valamennyi villamosenergia-fogyasztója viseli a Cassa Conguaglio által a villamosenergia-díj A4 összetevője útján kivetett adó jellegű illeték révén. Az említett illeték kötelező az AEEG nemzeti jogszabályokat végrehajtó határozatai alapján. A Cassa Conguaglio jogszabállyal létrehozott állami szerv, amely feladatait az AEEG határozataiban megállapított pontos utasítások és az alkalmazandó jogalkotási és szabályozási rendelkezések alapján látja el.

(102) A bevett ítélkezési gyakorlat értelmében a nemzeti jog értelmében kötelező és jogszabály által létrehozott állami szervnek kifizetett illetékből eredő bevétel a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében állami támogatásnak minősül, amennyiben olyan intézkedés finanszírozására különítik el, amely megfelel az említett cikkben foglalt további követelményeknek ([23]).

([23]) A Bíróság által a C-78/76. sz. *Steinike & Weinlig* ügyben 1977. március 22-én hozott ítélet (EBHT 1977, 595. o.) és a C-47/69. sz. *Franciaország kormánya kontra Bizottság* ügyben 1970. június 25-én hozott ítélet (EBHT 1970, 00487. o.).

(103) Olaszország a Pearle-ítéletre ([24]) hivatkozik (lásd (68) bekezdés) azon állításának megalapozása érdekében, hogy a Cassa Conguaglión átmenő források nem minősülnek állami támogatásnak. A *Pearle*-ügyben a Bíróság megállapította, hogy bizonyos pontosan behatárolható körülmények között egy állami szerven átmenő illetékből származó források nem tekinthetők állami forrásoknak. A Pearle-ügyben az intézkedéseket teljes mértékben egy gazdasági ágazat finanszírozta, az említett ágazat kezdeményezésére, egy olyan illeték útján, amely egy állami szerv kezén ment keresztül, és az illetéket ugyanazok fizették, mint akik a támogatási intézkedésben részesültek. A Bizottság szerint a szóban forgó eset nyilvánvalóan eltérő. A Terni-díjszabást állami kezdeményezésre hozták létre (nem gazdasági ágazat kezdeményezésére), és a díjszabás kedvezményezettjei az illeték pénzügyi terheit semmilyen módon nem viselik, mivel az kizárólag a villamosenergia-fogyasztókat terheli, az állam pedig bármikor rendelkezhet a Cassa Conguagliónak az AEEG határozata vagy más jogalkotási vagy szabályozási rendelkezés útján való utasításával az illetékből beszedett források felett. A Pearle-ítélet az ügyben tehát nem tekinthető relevánsnak.

(104) A szintén Olaszország által (a fenti (68) bekezdésben) hivatkozott *Preussen-Elektra*-ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a magán villamosenergia-szolgáltatókra rótt beszerzési kötelezettség, amelynek értelmében megújuló forrásból származó villamos energiát kell vásárolniuk az adott villamosenergia-típus valódi gazdasági értékét meghaladó minimumáron, nem minősül állami támogatásnak, mivel az intézkedésnek nem része az állami források közvetlen vagy közvetett átruházása.

(105) Az ügyek lényegi vonásai azonban egyértelműen eltérőek. A Preussen-Elektra-ügyben az intézkedés finanszírozására kért forrásokat közvetlenül a villamosenergia-szolgáltatók biztosították, állami szerv közreműködése nélkül, akár úgy, hogy az adott szerv még csak passzív szerepet sem játszott az említett összegek továbbításakor. Az említett esetben állami források továbbítása nem volt megállapítható. Esetünkben azonban az összegek a fogyasztóktól érkeztek egy olyan adó jellegű illeték útján, amely a végső kedvezményezetteknek történő kifizetést megelőzően egy állami szerven megy keresztül. Ezért ez klasszikusan állami források bevonásának tekinthető.

(106) A fentiek alapján a Terni-díjszabás finanszírozására alkalmazott adó jellegű illeték állami forrásnak minősül.

([24]) A Bíróság által a C-345/02. sz. *Pearle és mások* ügyben 2004. július 15-én hozott ítélet (EBHT 2004, I-7139. o.)

(107) Az állami eredetre vonatkozó feltétel ([25]) szintén teljesül, mivel a Terni díjszabásának jogalapját a nemzeti jog állapítja meg az AEEG, egy állami szerv határozataival összefüggésben.

*A kereskedelemre gyakorolt hatás és a verseny torzulása*

(108) A 87. cikk (1) bekezdésének utolsó kritériumát illetően – a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás és a verseny torzulása – a Bizottság a Terni társaság által előadott érveket (lásd (45) bekezdés) a (109)–(116) bekezdésben szereplő szempontok alapján elveti.

(109) A kedvezményezettek fő érve az, hogy a díjszabással érintett létesítmények nem vesznek részt a Közösségen belüli kereskedelemben, mivel termékeiket jórészt a belföldi piacon értékesítik.

(110) Megemlítendő e tekintetben, hogy az elemzés nem korlátozódhat a Terni területén található létesítményekre. A kedvezményezettek a gazdaság különféle ágazataiban tevékeny nemzetközi csoportok részei ([26]), és egy leányvállalatnak vagy üzemnek nyújtott támogatás felhasználható a Közösségen belüli kereskedelemben részt vevő csoport más leányvállalatainak kereszttámogatására is, és ez a körülmény már önmagában arra utalhat, hogy a díjszabás érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

(111) Emellett még ha bizonyítható lenne is, hogy a társaság termékeinek legnagyobb részét vagy egészét az olasz belföldi piacon értékesítik – habár ez nem így van –, ez irreleváns az intézkedés Közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt hatása megállapításának vonatkozásában.

([25]) A Bíróság által a C-303/88. sz. *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 1991. március 21-én hozott ítélet (EBHT 1988, I-1433. o.) és a C-47/69. sz. *Franciaország kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EBHT 1970, I-4393. o.), valamint az Elsőfokú Bíróság által a T-351/02. sz. *Deutsche Bahn kontra Bizottság* ügyben 2006. április 5-én hozott ítélet (EBHT 2006., II-1047. o.).

([26]) A Cementir a Caltagirone-csoporthoz tartozik, és számos olaszországi üzeme van, amelyek közül több exporttal is foglalkozik. A társaság különféle cement- és mésztermékeket gyárt, és egy, az EU-ba exportáló törökországi cementgyártót is ellenőriz. A Nuova Terni Industrie Chimiche a Norsk Hydro csoporthoz tartozik, és vegyi és ásványi műtrágyák, olaj, gáz és kőolajszármazékok gyártásával foglalkozik. A ThyssenKrupp pedig globális konglomerátum, amely elsősorban, de nem kizárólag acélgyártással foglalkozik.

A Bíróság megállapította, hogy *„egy vállalkozásnak nyújtott támogatás érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, és torzíthatja a versenyt, amennyiben az adott vállalkozás más tagállamokból érkező termékek versenytársa, még akkor is, ha maga nem exportálja termékeit (...). Amikor egy tagállam támogatást nyújt egy vállalkozásnak, a belföldi gyártás az említett okból megőrizhető vagy növelhető, és ennek eredményeként a más tagállamokban található vállalkozásoknak kevesebb esélyük van termékeiknek az említett tagállamba történő exportálására”* ([27]).

(112) Tehát a Bizottság megvizsgálta, hogy általában az érintett szektorokban jelen van-e a Közösségen belüli kereskedelem.

(113) A cementgyártó Cementirt illetően a Bizottság alaposan elemezte a cementpiacot és különféle szegmenseit, elsősorban az 1994. november 30-i bizottsági határozat keretében ([28]). A cement nehéz termék, ami súlyához képest csekély értékű, így a szállítási költségek a hosszú távú szállítást gazdaságtalanná tehetik. A Bizottság mindenesetre megállapította, hogy ez a korlátozás nem akadályozza a Közösségen belüli kereskedelmet. A tagállamok között ténylegesen sor kerül cementtermékek kereskedelmére, és a cementgyártók között korábban belföldi piacaik védelme érdekében kötött jogellenes megállapodások és összehangolt magatartás (amelyeket az említett határozat szankcionál) szintén azt bizonyítja, hogy az EU szintjén ténylegesen versenyre kerül sor.

(114) A Nuova Terni Industrie Chimiche tekintetében csak arra kell emlékeztetni, hogy abban az összeolvadásról szóló határozatban, amelyben a Bizottság engedélyezte a Nuova Terni Industrie Chimiche Norsk Hydro által történő átvételét ([29]), a Bizottság megállapította, hogy a Terni vegyiüzemében gyártott termékek esetében Közösségen belüli kereskedelem valósul meg, és a földrajzi piac legalább az EGT-re kiterjed.

(115) A ThyssenKrupp tekintetében a Bizottság megjegyzi, hogy az acélpiac globális, a verseny erőteljes jelenlétével jellemzett piac. A Bizottság korábbi határozataiban már megállapította, hogy azok a piaci szegmensek, amelyekben a ThyssenKrupp aktív, legalábbis az EK egész területét lefedik ([30]).

(116) Ezért arra a következtetésre juthatunk, hogy a három Terni-társaság számára biztosított kedvezményes villamosenergia-díj javíthatja ezek versenyhelyzetét a Közösségen belüli kereskedelemben részt vevő versenytársakkal szemben. Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján ([31]) a Közösségen belüli kereskedelem befolyásolása és a verseny torzulása ilyen körülmények között megállapítható.

*A támogatás meglétére vonatkozó következtetések*

(117) A fentiek alapján a Bizottság megállapította, hogy a Terni-jogutód társaságoknak 2005. január 1-jével nyújtott kedvezményes díj az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében állami támogatásnak minősül, és csak akkor engedélyezhető, ha a Szerződésben megállapított valamelyik eltérés esetében érvényesül.

**Az intézkedés új támogatásnak való minősítése és a támogatás jogszerűsége**

(118) Az intézkedés nem tekinthető meglévő támogatásnak a (119)–(132) bekezdésben megállapított okokból.

(119) A 9/1991 törvény eredeti rendelkezését, amelyre állami támogatás engedélyezése vonatkozik, 2005-ben módosították a 80/2005 törvény 11. cikkének (11) bekezdésével.

(120) Megjegyzendő, hogy a burkoltan jóváhagyott díjszabás és a 80/2005 törvényben bevezetett díjszabás csak ránézésre hasonlóak.

(121) A 80/2005 törvény úgy rendelkezett, hogy a Terni 2010-ig továbbra is részesüljön kedvezményes díjszabásban. Még ha a második meghosszabbítás pusztán az előző intézkedés időbeli hatályának meghosszabbítása is, új támogatásnak minősülhet. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében egy meglévő támogatás időtartamának módosítását új támogatásnak kell tekinteni ([32]).

(122) Részletesebb elemzésből kiderül azonban, hogy a két intézkedés közötti különbségek jóval lényegibbek.

(123) A Terni-díjszabás (és éves aktualizálása) a 80/2005 törvény hatálybalépését megelőzően továbbra is az önellátókkal való eredetileg egyforma bánásmódra alapult. A 80/2005 törvény e kapcsolatot szakította meg, és ténylegesen elkülönítette a Terni-díjszabást az önellátókétól. A 2005-re megállapított ár egybeesik a 2004. évi árral, azonban az árképzési mechanizmuson alapvetően változtattak, mivel az új árat az energiaárak átlagos emelésével összhangban kiigazították, garantálva, hogy a díj évi 4 %-ot meghaladó mértékben még jelentősebb áremelések esetén sem nő.

([27]) A Bíróság által a C-102/87. sz. *Francia Köztársaság kontra Bizottság* ügyben 1988. július 13-én hozott ítélet (EBHT 1988, 4067. o.).
([28]) IV/33.322. számú ügy – cement, HL L 343., 1994.12.30., 1. o.
([29]) Az 1996. október 25-i, IV/M.832. számú Norsk Hydro/Enichem Agricoltura – Terni (II) határozat.
([30]) Lásd többek között az 1997. augusztus 11-i IV/M.925. sz. Krupp-Hoesch/Thyssen határozatot.
([31]) Lásd többek között a Bíróság által a 730/79. sz. *Philip Morris kontra Bizottság* ügyben 1980. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 1980, 02671. o.) 11. pontját és a C-393/04. sz. *Air Liquide Industries/Ville de Seraing et Province de Liège* egyesített ügyekben 2006. június 15-én hozott ítéletet (EBHT 2006, I-05293. o.).
([32]) Lásd többek között az Elsőfokú Bíróság által a T-127/99. és T-148/99. sz. *Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava* egyesített ügyekben 2002. március 6-án hozott ítélet (EBHT 2002, II-012575. o.) 173–175. pontját.

(124) A támogatás mértékét a kedvezményes áron szállított mennyiségek növelése miatt is növelték. A degresszivitást teljes mértékben megszüntették.

(125) Ezzel kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy még ha a támogatás mértéke változatlan is marad, szükségszerűen ugyanerre a következtetésre lehet jutni, amennyiben a Fennelly főtanácsnok által az *Olaszország és Linee Sardegna kontra Bizottság* ügyben benyújtott indítványból indulunk ki ([33]). Annak értékelése során, hogy mi minősül egy rendszer lényeges mértékű változtatásának, Fennelly főtanácsnok megállapította, hogy *„egy olyan teljesen új módszer bevezetése, amellyel lényegében ugyanolyan mértékű támogatás nyújtható, az eredeti rendszer lényeges mértékű módosításának minősül”*.

(126) A Bizottság megállapítja továbbá, hogy a díjszabásra vonatkozó különféle mechanizmusok alapján lehetetlen különbséget tenni a 2005-ben végrehajtott új intézkedésen belül a 2007-ig fennmaradó támogatási rész és egy új támogatásnak minősülő módosítás között ([34]).

(127) Ezért a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a „második meghosszabbítás”-ként említett intézkedés valójában teljesen új támogatási rendszer, mivel jelentős mértékben megváltozott az 1991. évi határozat szerinti rendszerhez képest.

(128) A fentiek alapján az intézkedés 2005. január 1-jétől új támogatásnak minősül, mivel ettől a naptól rendelkezik a 80/2005 törvény a díjszabás alkalmazandóságának meghosszabbításáról ([35]).

(129) A Terni-jogutód társaságoknak az az állítása (lásd a (48)–(60) bekezdést), miszerint az intézkedés a 659/1999 rendelet 4. cikkének (5) bekezdése értelmében engedélyezettnek minősül, mivel a Bizottságot erről tájékoztatták, és az az eljárási határidőn belül nem hozott határozatot, nyilvánvalóan alaptalan. Jelentős különbség van aközött, amikor a 88. cikk (3) bekezdése értelmében egy intézkedést bejelentenek, illetve amikor egyszerűen csak tájékoztatják a Bizottságot egy intézkedés meglétéről. A *Breda Fucine Meridionali* ügyben ([36]) az Elsőfokú Bíróság különösen úgy ítélkezett, hogy a nem a főtitkárnak címzett és az EK-Szerződés 93. cikkének (3) bekezdésére kifejezetten nem hivatkozó dokumentumok megküldése nem tekinthető érvényes bejelentésnek.

([33]) A Bíróság által a C-15/98 és C-15/99. sz. *Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EBHT 2000, I-8855. o.) 74. pontja.

([34]) Az Elsőfokú Bíróság által a T-195/01. és T-2017/01. sz. *Gibraltár kormánya kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2002. április 30-án hozott ítélet (EBHT 2002, II-2309. o.).

([35]) A 80/2005 átalakított törvény rendelkezett a díj meghosszabbításának 2005. január 1-jétől visszamenőlegesen való hatálybaléptetéséről.

([36]) Az Elsőfokú Bíróság által a T-126/96. és T-127/96. sz. *Breda Fucine Meridionali kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1998. szeptember 15-én hozott ítélet (EBHT 1998, II-3437. o.).

(130) Csak olyan intézkedések esetében alkalmazhatók a 659/99/EK rendeletben megállapított eljárási határidők, amelyeket a 88. cikk (3) bekezdése szerint bejelentettek, és amelyeket a Bizottság határozatát megelőzően nem hajtottak végre. A kérdéses esetben vitathatatlan, hogy a 80/2005 törvény 11. cikkének (11) bekezdését nem jelentették be.

(131) Emellett a 659/99/EK rendelet 4. cikkének (6) bekezdése értelmében amennyiben a Bizottság elmulaszt a két hónapos eljárási határidőn belül határozatot hozni, a támogatást engedélyezettnek tekintik, ha a tagállam az intézkedés végrehajtását illető szándékát előzetesen bejelenti, illetve ha a Bizottság a bejelentés kézhezvételét követő 15 munkanapon belül nem hoz határozatot. Jelen esetben Olaszország nem adott előzetes értesítést a Bizottságnak. Ezért még ha a Terni-jogutód társaságok állítása megalapozott lenne – bár a fenti (129) és (130) bekezdés értelmében nem az –, a 659/99/EK rendelet 4. cikkének (6) bekezdése nem alkalmazható.

(132) Mivel Olaszország elmulasztotta a 80/2005 törvény 11. cikke (11) bekezdésének bejelentését, a támogatás jogellenes.

**A támogatás összeegyeztethetősége**

*Az első meghosszabbítás*

(133) Habár ez az eljárás csak a díjszabás második meghosszabbítását érinti, a Bizottság helyénvalónak tartja, ha az állami támogatási szabályok értelmében különféle szempontokat figyelembe vesz az első meghosszabbítást és annak jóváhagyását illetően.

(134) A Terni-díjszabás első meghosszabbításáról a 9/1991 törvény 20. cikkének (4) bekezdése rendelkezett. Ezt a törvényt az állami támogatási szabályok értelmében a NN 52/91 ügyben ([37]) összeegyeztethetőnek ítélték. A Bizottság Olaszországnak címzett határozata nem részletezi, hogy a törvény mely cikkeit találták összeegyeztethetőnek. Azonban azok a belső dokumentumok, amelyek alapján a Bizottság határozott, rövid leírást és értékelést tartalmaznak az állami támogatással kapcsolatos cikkekről. A törvény 20. cikkének (4) bekezdését, amely a Terni-díjszabás meghosszabbításáról rendelkezik, nem említették.

(135) Ennyire csekély információ mellett sajnos nincs mód az említett esetben alkalmazott okfejtés visszakövetésére és különösen annak megállapítására, hogy a Bizottság megvizsgálta-e és jóváhagyni kívánta-e a Terni-díjszabást.

([37]) Lásd 5. lábjegyzet.

(136) Azonban Olaszország az egész törvényt bejelentette, és a jóváhagyásról szóló határozat szintén az egész törvényre vonatkozik. A Terni-díjszabás meghosszabbítása úgy tekinthető, hogy a bizottsági határozat hatálya alá tartozik.

*A kifogásolt második meghosszabbítás*

(137) Az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésében az állami támogatásokat illetően megállapított általános tilalomtól eltérve egy támogatás akkor minősül összeegyeztethetőnek, ha a Szerződésben felsorolt egyik eltérés vonatkozik rá.

(138) A Terni-jogutód társaságoknak a 80/2005 törvény 11. cikke (11) bekezdésének értelmében nyújtott állami támogatás működési támogatásnak tekinthető.

(139) Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a működési támogatás – vagyis egy vállalkozást olyan költségektől mentesíteni kívánó támogatás, amelyeket napi üzletmenete vagy szokásos tevékenységei során egyébként viselnie kell – a versenyt a vállalkozás ágazatában a közérdekkel ellentétes mértékben torzítja ([38]). A Bizottság megállapítja, hogy egy nagy energiafogyasztó vállalkozásnak – vagyis olyan vállalkozásnak, amelynek egyik fő költségtényezője a villamos energia – kedvezményes villamosenergia-ár formájában nyújtott működési támogatás különösen torzító hatású formája a támogatásnak, mivel a támogatás lényeges mértékű és közvetlen hatással bír a vállalkozás gyártási költségeire és ebből adódó versenyhelyzetére.

(140) Működési támogatás kivételes esetben a környezetvédelem állami támogatásáról szóló közösségi iránymutatások ([39]) értelmében nyújtható. A kérdéses díjszabás azonban nem szolgál környezetvédelmi célokat.

(141) Működési támogatás kivételes esetben az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerinti eltérés értelmében támogatásra jogosult támogatott területeknek is nyújtható. Az érintett időszakban Umbria régió a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerint nem volt támogatásra jogosult.

(142) Még ha a fenti (123)–(127) bekezdésben kifejtett okok alapján a két meghosszabbítás eltérő intézkedésnek minősül is, a Bizottság helyénvalónak tartja emlékeztetni arra, hogy az első meghosszabbítás bejelentésekor Umbria régió súlyos gazdasági válságot élt meg, amely különösen az acél- és a vegyipari ágazatot érintette a Terni területén. Az említett, az 1990-es évek elején kicsúcsosodó válságot a Bizottság is elismerte, amikor 1997-ben jóváhagyta a 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja értelmében támogatásra jogosult olasz területek térképét ([40]). A Terni és Perugia területét a strukturális alapok 2. célkitűzése értelmében támogatásra jogosultnak nyilvánították.

(143) 2005-ben – vagyis a 80/2005 törvény elfogadásakor – azonban Umbriában már nagymértékben zajlott a strukturális kiigazítás folyamata. A 2007–2013 időszakra javasolt regionális támogatási térkép szerint Umbria teljesen elveszíti támogatott régióként élvezett jogállását. Ezért bár nemigen lehet megállapítani, hogy a regionális fejlesztési szempontok szerepet játszottak-e az eredeti jóváhagyási határozatban, mindenesetre biztosnak tűnik, hogy a Bizottság ilyen megfontolásokra nem hagyatkozhat a díjszabás második meghosszabbításának értékelésekor.

(144) Olaszország részletesen kifejtette, hogy milyen iparpolitikai okok vezettek a Terni-díjszabás második meghosszabbításához (lásd a (61) bekezdést). Olaszország e díjszabást támogató érvének gerince az, hogy más tagállamok nagy energiafogyasztó vállalatai is élvezhetik a csökkentett energiaárak előnyét, és hogy a díjszabásra átmeneti intézkedésként van szükség az EU-n kívülre való áthelyezések elkerülése érdekében az energiapiac teljes körű liberalizálásáig és az infrastruktúra fejlesztéséig. Ezek a magyarázatok adott esetben ellentmondanak annak az olasz állításnak, miszerint a Terni-díjszabás továbbra is kártalanítási jellegű, és természetesen nem indokolhatja a kisajátítási csomag felülvizsgálatát.

(145) A Bizottság megállapítja, hogy a Bíróság úgy ítélkezett, hogy „az a tény, hogy egy tagállam egyoldalú intézkedések útján közelíteni kívánja a gazdaság egy adott ágazatában a versenyfeltételeket a más tagállamokban alkalmazottakhoz, nem fosztja meg a kérdéses intézkedést állami támogatás jellegétől” ([41]). Az az olasz érv pedig, miszerint egy ilyen állami támogatást más (ugyanúgy torzító jellegű) állami támogatások Közösségen belüli megléte indokolhat, teljes egészében elvethető. Egy

([38]) A Bíróság által a C-86/89. sz. *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 1990. november 6-án hozott ítélet (EBHT 1990, I-3891. o.) 18. pontja és a C-301/87. sz. *Franciaország kontra Bizottság* ügyben 1990. február 14-én hozott ítélet (EBHT 1990, I-307. o., 50. o.), valamint az Elsőfokú Bíróság által a T 459/93. sz. *Siemens kontra Bizottság* ügyben 1995. június 8-án hozott ítélet (EBHT 1995, II-1675. o.) 48. pontja.

([39]) HL C 37., 2001.2.3., 3. o.

([40]) N 27/1997 számú állami támogatás, a Bizottság 1997. június 30-i SG (97) 4949 számú határozata.

([41]) Lásd pl. a Bíróság által a C-372/97. sz. *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EBHT 2004, I-3679. o.) 67. pontját.

ilyen megközelítés támogatási versenyhez vezethetne, és ellentétes lenne az állami támogatás ellenőrzésének célkitűzésével. Ami az EU-n kívülre való áthelyezés állítólagos kockázatát illeti, a Bizottság megállapítja, hogy döntéshozatali gyakorlatában vagy a Közösség bíróságainak ítélkezési gyakorlatában példátlan lenne, hogy egy ilyen érvet állami támogatások odaítélésének indokolása gyanánt elfogadnak. A vizsgált esetben az sem szükséges, hogy a Bizottság egyáltalán megvizsgálja ezt a kérdést, mivel az olasz hatóságok ezt az állítást semmilyen módon nem támasztották alá. Különösen nem bizonyították, hogy a díjszabás szükséges és az említett kockázattal arányos lenne.

(146) A (61) bekezdésben említett magas szintű munkacsoport következtetései nem relevánsak, mivel az általános politikai vita eredményét tükrözik, és nem minősülnek jogilag kötelező rendelkezéseknek. Azonban említést érdemel, hogy a csoport által javasolt és Olaszország által említett megoldások nem járnak állami támogatás nyújtásával.

(147) Mivel a támogatásra egyáltalán nem alkalmazhatók az EK-Szerződés 87. cikkében megállapított eltérések, a Terni-jogutód társaságoknak biztosított kedvezményes díjszabás második meghosszabbítása a közös piaccal összeegyeztethetetlennek minősül.

(148) A 659/1999/EK tanácsi rendelet ([42]) értelmében jogszerűtlen és a közös piaccal nem összeegyeztethető támogatás esetében helyre kell állítani a tényleges versenyt, és a támogatást kamatokkal együtt haladéktalanul vissza kell téríttetni.

## Jogos elvárások

(149) Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amennyiben a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének értelmében előzetes bejelentés nélkül nyújtanak állami támogatást, a támogatás kedvezményezettje ekkor nem hivatkozhat a támogatás odaítélését illetően jogos elvárásra ([43]). Egy jogkövető gazdasági szereplő fel kell, hogy tudja mérni, hogy a bejelentési eljárás lezajlott-e, és a támogatás jogszerű-e.

(150) Azonban egy jogszerűtlen támogatás kedvezményezettje esetében nem zárják ki, hogy kivételes körülményekre hivatkozzon, amelyek alapján jogosan vélhette a támogatást jogszerűnek, illetve hogy ilyen módon megtagadja a támogatás visszafizetését ([44]). A Bizottság megvizsgálta, hogy a Terni-jogutód társaságok által ((47) bekezdés) említett kivételes körülmények eredménye lehetett-e, hogy jogos elvárásokat támasszanak.

(151) A kedvezményezettek alapvetően azt állítják, hogy Olaszország biztosította őket az intézkedés nem állami támogatási jellegéről, valamint hogy a Bizottság nem kérdőjelezte meg az intézkedést, sem első meghosszabbítása során, sem a második meghosszabbításra vonatkozó tájékoztatáskor.

(152) Az első állítást illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogos elvárás alapja nem lehet a támogatást odaítélő tagállam magatartása. Az Elsőfokú Bíróság különösen megállapította, hogy *„egy tagállam által egy intézkedés jogszerűségét illetően adott nem helytálló információk semmilyen körülmények között sem eredményezhetnek jogos elvárásokat, különösen nem akkor, amikor a Bizottságot még csak nem is tájékoztatták ezekről az információkról”* ([45]).

(153) Jogos elvárásokat csak a közösségi igazgatás magatartása alapján lehet támasztani. Különösen a Bíróság megállapította, hogy *„egy személy nem hivatkozhat az említett elv megsértésére, amennyiben nem kapott a Közösség igazgatása részéről egyértelmű biztosítékot (kiemelés tőlünk)”* ([46]).

(154) A Terni-jogutód társaságok állítása szerint az intézkedést 1991-ben nem kifogásolták, amikor a Bizottság jóváhagyta a 9/1991 törvényt. Rá kell mutatni arra, hogy az 1991. évi bizottsági határozat kizárólag a 9/1991 törvényben foglalt intézkedéssel foglalkozik, így az említett intézkedés jóváhagyása nem eredményezhet jogos elvárásokat a 80/2005 törvényben bevezetett új támogatási intézkedés jogszerűségét vagy összeegyeztethetőségét illetően. Még ha a Bizottság kifejezetten közölte volna is, hogy az 1991. évi intézkedés nem jelent támogatást – habár nem tett így –, a kedvezményezettek nem állíthatták, hogy a 2005. évi intézkedés automatikusan nem tekinthető támogatásnak, mivel számos körülmény adhat okot egy nem támogatás jellegű intézkedés állami támogatássá alakítására.

(155) Emellett az Olaszországnak bejelentett és a 9/1991 és 10/1991 törvényben foglalt támogatási intézkedéseket összeegyeztethetőnek nyilvánító bizottsági határozat szövegezése mindenképpen az ellenkezőjét sugallja, vagyis azt, hogy a Terni-intézkedés támogatásnak minősül.

([42]) Lásd a 14. lábjegyzetet.

([43]) A Bíróság következő ítéletei: a C-24/95. sz. *Alcan Deutschland* ügyben 1997. március 20-án hozott ítélet (EBHT 1997, I-1591. o.) 25., 30. és 31. pontja és a C-183/02 és a C-187/02. sz. *Demesa e Territorio histórico de Álava kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2004. november 11-én hozott ítélet (EBHT 2004, I-10609. o.) 45. pontja.

([44]) A Bíróság által a C-5/89. sz. *Bizottság kontra Németország* ügyben 1990. szeptember 20-án hozott ítélet (EBHT 1990, I-3437. o., 16. o.).

([45]) Az Elsőfokú Bíróság által a T-109/01. sz. *Fleuren Compost kontra Bizottság* ügyben 2004. január 14-én hozott ítélet (EBHT 2004, II-127. o.) 141–143. pontja.

([46]) Az Elsőfokú Bíróság által a C-506/03. sz. *Németország kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet 58. pontja.

(156) Ezért a bizottsági határozat elvileg nem nyújthatott a kedvezményezettek számára alapos biztosítékot a díj nem állami támogatás jellegéről, legfeljebb jogos elvárást azt illetően, hogy a díj 1991. évi meghosszabbítása összeegyeztethető. Mindenesetre a 2005. évi meghosszabbítás tekintetében elvárások nem támaszthatók. Ezért ezt az érvet el kell vetni.

(157) Ami a Bizottság gondos eljárásának állítólagos elmulasztását illeti a díj második meghosszabbítására vonatkozó információk kézhezvételét követően, ez az állítás nyilvánvalóan megalapozatlan. Olaszország állítása szerint a Terni-díjszabást a 2005. évi állami támogatási jelentésben megemlítették. Az intézkedésre vonatkozó részletes információkat a 80/2005 törvény 11. cikkének (11) bekezdésében megadták, azonban csak 2006 februárjában, a Bizottság kérésére, az említett törvény 11. cikke (12) bekezdésével kapcsolatos állami támogatási vizsgálat összefüggésében (a C 13/06 számú állami támogatás). A hivatalos vizsgálati eljárást a Bizottság 2006 júliusában indította meg.

(158) Az információk benyújtása és a Bizottság fellépése között eltelt rövid időt figyelembe véve nyilvánvaló, hogy a Bizottság kellő gondossággal járt el.

(159) A fentiekre figyelemmel a Bizottság fenntartja, hogy semmilyen rendkívüli körülmény sem eredményezhette, hogy a Terni-jogutód társaságok jogos elvárásokat támasszanak a kifogásolt intézkedés jogszerűségét illetően.

**Visszatérítés**

(160) A ThyssenKrupp, a Cementir és a Nuova Terni Industrie Chimiche által a 80/2005 törvény 11. cikkének (11) bekezdése értelmében kapott, össze nem egyeztethető támogatást, amely a 2005. január 1-jével kezdődő időszakra vonatkozik (lásd (26) bekezdés), vissza kell téríteni kamatokkal együtt, az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló, 2004. április 21-i 794/2004/EK bizottsági rendelet ([47]) V. fejezetével összhangban.

(161) Ezzel kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy a visszatérítés célja a kedvezményezettnek a támogatás odaítélését megelőzően fennálló versenyhelyzetének visszaállítása. Annak megállapítása során, hogy milyen volt a Terni-jogutód társaságok versenyhelyzete a 80/2005 törvény bevezetése előtt, figyelembe kell venni a 9/1991 törvényben megállapított, meglévő támogatási intézkedés meglétét, amelyet az állami támogatásról szóló szabályok értelmében 2007-ig jóváhagytak.

([47]) HL L 140., 2004.4.30., 1. o.

(162) A Bizottság megítélése szerint tehát azon támogatás maradványösszegét, amelyre a kedvezményezettek a 9/1991 törvény értelmében 2005, 2006 és 2007 folyamán jogosultak lehettek volna, ha a 80/2005 törvényt nem hajtják végre, le lehet vonni a visszatérítendő összegekből, amennyiben Olaszország úgy ítéli meg, hogy a kedvezményezettek erre a nemzeti jog értelmében jogosultak.

VII. **KÖVETKEZTETÉS**

(163) A Bizottság megállapítása szerint Olaszország jogellenesen, az EK-Szerződés 88. cikkének (3) bekezdését megsértve hajtotta végre a 80/2005 törvénnyé alakított, 80/2005 törvényerejű rendelet 11. cikkének (11) bekezdésében szereplő rendelkezést, amely módosította és 2010-ig meghosszabbította a három Terni-társaságra alkalmazandó kedvezményes villamosenergia-tarifa időbeli hatályát. A Bizottság úgy véli, hogy egy ilyen intézkedés, amely tisztán működési támogatásnak minősül, az EK-Szerződés értelmében semmilyen eltérésre nem jogosít, és ezért a közös piaccal összeegyeztethetetlen. Ezért a fenti intézkedés azon részeit, amelyeket nem ítéltek oda és nem fizettek ki, nem szabad végrehajtani. A már kifizetett támogatás visszatérítendő. Azon összegek, amelyekre a kedvezményezettek a 9/1991 törvény értelmében 2005, 2006 és 2007 folyamán jogosultak lettek volna, levonható a teljes visszatérítendő összegből,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

*1. cikk*

(1) Az Olaszország által a ThyssenKrupp, a Cementir és a Nuova Terni Industrie Chimiche részére nyújtott állami támogatás összeegyeztethetetlen a közös piaccal.

(2) Az Olaszország által a ThyssenKrupp, a Cementir és a Nuova Terni Industrie Chimiche részére nyújtott, azonban még ki nem fizetett állami támogatás szintén összeegyeztethetetlen a közös piaccal, és ezért nem hajtható végre.

*2. cikk*

(1) Olaszország visszatérítteti a támogatást az 1. cikk (1) bekezdésében említett kedvezményezettekkel.

(2) A visszatérítendő támogatás után kamatot kell fizetni a teljes időszakra vonatkozóan, attól a naptól kezdve, amelyen a támogatást a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották, annak tényleges visszaszerzéséig.

(3) A kamatokat a 794/2004/EK bizottsági rendelet rendelkezései szerint kamatos kamattal kell kiszámolni.

*3. cikk*

(1) Olaszország minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy az 1. cikkben említett, jogszerűtlenül nyújtott támogatást visszatéríttesse a támogatás kedvezményezettjével.

(2) A támogatást haladéktalanul vissza kell szerezni a nemzeti jog szerinti eljárásoknak megfelelően, amennyiben azok lehetővé teszik a határozat azonnali és hatékony végrehajtását.

(3) Olaszország biztosítja, hogy ezt a határozatot az értesítéstől számított négy hónapon belül végrehajtja.

*4. cikk*

(1) Olaszország folyamatosan tájékoztatja a Bizottságot az e határozat végrehajtása érdekében elfogadott nemzeti intézkedések előrehaladásáról az eljárás befejezéséig.

(2) Olaszország e határozat kihirdetésétől számított két hónapon belül tájékoztatja a Bizottságot a kedvezményezettekkel visszatérítendő teljes összegekről (főösszeg és kamat), továbbá benyújtja az e határozatnak való megfelelés érdekében már megvalósult vagy tervezett intézkedések részletes ismertetését. Olaszország az említett határidőn belül megküldi a Bizottság számára az azt bizonyító valamennyi dokumentumot, hogy a kedvezményezetteket utasították a támogatás visszafizetésére.

(3) A (2) bekezdésben jelzett két hónapos időszak leteltéig Olaszország a Bizottság egyszerű kérésére jelentést nyújt be a határozatnak való megfelelés érdekében már megvalósult vagy tervezett intézkedésekről. Ez a jelentés részletes információkat tartalmaz a támogatás összegéről és a kedvezményezettekkel már visszatérített kamatról.

*5. cikk*

E határozat címzettje az Olasz Köztársaság.

Kelt Brüsszelben, 2007. november 20-án.

*A Bizottság részéről*

Neelie KROES

*a Bizottság tagja*